

4. Франк С. Ј. Духовные основы обществ. -М.: Мысль, 1992.- 464 с
5. Аболіна Т.Г. Моральна культура як феномен людського життя // Науковий вісник ВДУ. - 1998. - 145 с.

Идеей статьи есть анализ и поиск технологий целенаправленного создания педагогом условий развития и становления нравственной личности, творца собственного «Я» в процессе социализации индивида. Особое внимание уделено поиску причин и следствий таких пороков современной воспитательной практики как идеологизация сознания и морализирование.

Личность, становление личности, нравственность, социализирующее влияние, идеологизация, сознание.

The major aim of this article is an explanation and a process of searching for new technologies of a particular creation by hector vow conditions of moral development of a person, a creator of the self «Ego» in the process of his/leer socialization. The attention is drawn to the explanation of reasons and consequences of such drawbacks of today's tuition practice as the ideologiration of consciocesness and guile moralization.

Individuality, formation of individuality, morality, socializing influence, ideologization, mind.

УДК 17:378.126:378.22

АКМЕСИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Н. Г. Батечко, кандидат фізико-математичних наук

У статті розкрито особливості акмесинергетичного підходу у формуванні мотиваційної сфери майбутніх викладачів вищих навчальних закладів на етапі навчання в магістратурі. Прослідковано процес стимулювання мотиваційної сфери магістрантів та педагогічні умови, які цьому сприяють. Проаналізовано переваги магістерських програм у формуванні умотивованої готовності студентів магістратури до педагогічної діяльності.

Мотивація, мотиваційна сфера, магістратура, педагогічна діяльність, акмесинергетичний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Провідною метою модернізації вищої освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки викладачів вищої школи. В умовах

компетентнісного підходу до фахівців з вищою освітою поняття «якість освіти» набуває нового звучання і охоплює не тільки знання, уміння й навички, а й особистісні утворення майбутнього педагога, які забезпечують йому успіх у подальшій професійній діяльності. Зростає актуальність проблем, пов'язаних з розробкою, вивченням і використанням методів впливу, спрямованих на формування особистості майбутнього викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури. Останнє, у свою чергу, піднімає низку проблем, пов'язаних з можливостями і умовами, які сприяють цілеспрямованому формуванню мотиваційної сфери майбутніх педагогів.

Проблема загострюється кризовими явищами та протиріччями у сучасній вищій освіті. Так, з одного боку, у світлі нової освітньої парадигми у вищій школі наявні прогресивні зрушення за вектором гуманістичного, особистісно-орієнтованого підходу. Проте, з іншого боку, досі є наявною науково-методична база, що має характер «авторитарної педагогіки» - відголоска колишньої «радянської культури». У такому форматі освітня система орієнтована на стереотипи лінійного, стабільного розвитку. Нелінійні соціальні системи, утому числі і освітні, з усією різноманітністю зовнішніх впливів та внутрішніх протиріч і досі сприймаються передбачуваними, лінійними та однозначними.

Розвивати у таких умовах особистісні та професійно значущі якості майбутніх викладачів вищої школи, такі як самодостатність, активність, креативність, ініціативність, самостійність та прагнення до самовдосконалення є непростою задачею. Ще складніше – розвивати мотиваційну сферу майбутнього педагога, адже, в яких би умовах і чому не навчався студент, він характеризується індивідуальною здатністю до активного та самостійного окреслення мети діяльності, вибору шляхів, способів і засобів її реалізації, він сам організовує, регулює й контролює її виконання, адже людина за своєю природою є самоорганізуючою системою. Так, на думку Л.С.Виготського «переорієнтація сучасної психолого-педагогічної науки на особистість і її розвиток, відродження гуманістичних традицій є основними завданнями, які стають перед освітньою системою. Їхнє вирішення потребує переосмислення методологічної бази, розробки гуманістичної філософії освіти, оскільки, якщо наука стикається з проблемою, яку не можна вирішити, вона звертається до філософії і практики». [2, с.300].

Філософський аналіз соціокультурної ситуації в суспільстві, зрушення наукових парадигм та методологічних орієнтирів свідчать

про необхідність постановки в центр освітнього процесу конкретної особистості з її потребами в саморозвитку, самовдосконаленні та самореалізації. Нині «необхідно проводити випереджальне навчання життя в нелінійному світі, у якому часові масштаби ілюзорні, людина мешкає в динамічному хаосі, емпірично, на власних помилках і досвіді. Освіта має нести нову функцію підготовки людини для життя в епоху криз та спиратися на ідеї цілісності. Для вироблення стратегії поведінки в хаосі необхідні нові стратегії освіти, освітні траєкторії, зміст і методи організації навчального процесу [5, с.36]. Останнє спонукає до переосмислення підготовки педагогічних кадрів вищої школи в умовах магістратури на основі оптимального поєднання акмеологічного та синергетичного підходів у цілісному процесі оволодіння магістрантами системою нормативних знань і умінь, розвитку професійно значущих якостей, формування на ціннісній основі мотивації до педагогічної діяльності. Отже, на нашу думку, теоретико-методологічним підґрунтям формування мотиваційної сфери майбутнього викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури має стати акмесинергетичний підхід. Адже сутністю цього підходу є розвиток та утвердження нового погляду на навчання та виховання, утвердження особистісного підходу та всебічний, гармонійний саморозвиток та самовдосконалення усіх суб'єктів навчально-виховного процесу у вищій школі.

Метою статті є аналіз та узагальнення акмесинергетичного підходу до формування мотиваційної сфери майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми мотивації особистості, чинники, які на неї впливають, її динаміка та різноманітність досліджувалися у працях багатьох науковців у галузі соціології, психології та соціальної психології, зокрема, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Дж. Келлі, А. Маслоу, К. Роджерса, Х. Хекхаузена та ін. Наукові розвідки засвідчують, що у сучасній психології виокреслилися такі основні напрямки дослідження мотивації людської діяльності, як-от : теоретично-інстинктивний, теоретично-особистісний (лінії психології особистості, когнітивної психології та психології мотивації), а також теоретично-асоціативний напрямок (лінії психології уміння і психології активації) [13].

Дослідженню різних аспектів мотивації випускників середніх шкіл і студентів вищих навчальних закладів присвячені праці таких відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, як от В.А. Арбеніна, В.С. Бакірова, Л.І. Божович, А.Г. Здравомислова, П. Г. Лузана, В. І.

Ковальова, А. К. Маркової, Ю. М. Орлова, М.М. Руткевича, К.К. Платонова, Є.А. Подольської, О.О. Якуба та ін.

Виклад основного матеріалу. На думку Л.І. Божович, суть мотивації зводиться до сукупності мотивів, які визначають певну діяльність[1]. Близьким до цього є визначення мотивації К. К. Платоновим, як сукупності стійких мотивів, що визначають спрямованість особистості, її ціннісну орієнтацію та діяльність [8]. А.К.Маркова вважає мотивацію багатовимірним утворенням і включає в себе такі багатовимірні компоненти, як окремі мотиви, потреби, цілі і наміри, ідеали і ціннісні орієнтації, емоції і афекти [7].

Розглядаючи проблему мотиваційної сфери особистості, варто підкреслити тісний взаємозв'язок дефініцій «мотивація», «мотив», «потреба», «мета», «спонукання». Так більшість науковців у поняття «мотивація» включають сукупність усвідомлених спонукань особистості, які містять потреби, мотиви і цілі. Зауважимо, що ідеали та ціннісні орієнтири не входять до мотиваційної сфери, а визначають у цілому спрямованість особистості. Вчені розглядають мотиви у тісному зв'язку із змістом діяльності. Так мотиви професійної підготовки тісно пов'язані з мотивами вибору професії, а відтак з наступною професійною діяльністю. Очевидно, зазначає В. М. Манько, що для ефективності професійного навчання повинна формуватися мотиваційна сфера, адекватна змісту професійної підготовки і тим соціальним умовам, у яких вона протікає. І чим не адекватніша цим умовам і стійкіша початкова структура мотиваційної сфери, тим більша ймовірність відмови від професійної підготовки [6,с.167].

Не вдаючись до обґрунтування психологічних аспектів формування мотивації особистості, зосередимо увагу на особливостях формування мотиваційної сфери майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури.

Період навчання в магістратурі є важливим періодом для формування ціннісних орієнтацій як стійких властивостей особистості, які сприяють становленню світогляду, відношенню до навколишньої дійсності. Саме у цей період людина вступає у пору соціальної зрілості, відбувається становлення її самосвідомості, як особистості так і професіонала.

Так опитування випускників магістратури одного з класичних університетів показало, що 86,7% з них вважають магістратуру важливою кар'єрною сходинкою в сучасних соціально-економічних відносинах. Втім, свою майбутню кар'єру пов'язують з педагогічною

діяльністю у вищих навчальних закладах лише 12,3% магістрів [12, с.34-35].

Наведений факт засвідчує, що більшість студентів магістратури не налаштовані на викладацьку діяльність. Причин цьому декілька : низький соціальний статус педагога в українській спільноті, порівняно мала заробітна плата, низький авторитет викладача вищого навчального закладу в очах студентів, недооцінка магістрантами власних педагогічних здібностей та недостатня профорієнтаційна робота в період магістерської підготовки. Окрім того, в умовах економічної кризи, на яку накладається ще й складна демографічна ситуація (кількість студентів у вищих навчальних закладах України значно зменшується), у багатьох ВНЗ відбуваються значні скорочення науково-педагогічних кадрів, зростає конкуренція між самими викладачами, що також відлякує випускників магістратури від викладацької діяльності.

У зазначених умовах зростає роль мотиваційного фактора у виборі педагогічної професії серед студентської молоді. У навчально-виховному процесі підготовки магістрів відбувається розвиток і трансформація мотивації до педагогічної діяльності. При формуванні мотиваційної сфери магістранта проблема полягає у вирішенні суперечності між вихідним рівнем мотивації і рівнем, необхідним для здійснення подальшої педагогічної діяльності майбутнім викладачем. У цій суперечності полягає рушійна сила процесу формування мотивації магістрантів до педагогічної діяльності. Її з'ясування, з одного боку, обумовлює стимулювання розвитку мотиваційної сфери самого магістранта. З позицій акмесинергетичного підходу стимулювання мотиваційної сфери магістранта, на нашу думку, – це процес створення умов для стійких переконань студента до педагогічної діяльності, спрямований на розв'язання вище наведеної суперечності. У результаті цього мотивація стає особисто значимою для магістранта, що у свою чергу сприяє якості та ефективності навчально-виховного процесу.

Спробуємо прослідкувати морфогенез цього процесу та вкажемо на педагогічні умови, які йому сприяють.

Зауважимо, що з акмесинергетичних позицій підготовка педагогічних кадрів має здійснюватися на засадах «відкритої системи», яка детермінує формування професійних знань на базі сучасних надбань педагогічної науки та глибоких національних традицій у царині педагогіки. У цьому аспекті має відбуватися інтеграція цільового, змістовного і процесуального діяльнісного компонентів педагогічної освіти в контексті максимального розвитку в

майбутнього педагога здатності до самопізнання, умотивованої рефлексивної самореалізації і безперервного руху до вершин «акме» в сучасному динамічному соціально-культурному середовищі.

Як відомо, положення акмесинергетичного підходу, на відміну від класичної педагогіки, дозволяють по-іншому поглянути на сутність професійного становлення майбутнього викладача вищої школи. Професійний та особистісний розвиток педагога неможливо наперед запрограмувати та вважати планомірно-поступовим, лінійним, безконфліктним процесом. Він обов'язково супроводжується кризами, що зумовлюють перебудову професійного світу педагога, його ціннісних орієнтацій, у тому числі і мотиваційної сфери.

Формування мотивації майбутнього педагога може йти від менш диференційованих мотиваційних процесів до все більшої їхньої диференціації, від динамічного і нестійкого стану – до все більш стійкого. Зауважимо, що вказане відбувається у процесі навчально-професійної діяльності магістрантів, коли спочатку формуються безперервно-процесуальні моменти мотивації : мотиваційні елементарні утворення, процеси і стани, які в подальшому переходять у відносно стійкі властивості особистості [3, 9]. Отже, можна стверджувати, що формування мотиваційної сфери магістранта є складною, мінливою системою, яка внаслідок навчально-професійної діяльності зазнає еволюції і в результаті самоорганізації особистості набуває стійкого характеру.

Оскільки формування мотиваційної сфери магістранта закладається під час навчання, то варто, у першу чергу, вдосконалювати навчально-виховний процес у магістратурі. Навчаючись за магістерською програмою, студент посеред інших можливостей майбутнього працевлаштування за фахом свідомо і цілеспрямовано ідентифікує себе з професією викладача вищого навчального закладу. Втім, значна частина магістрантів у процесі навчання виявляється не готовою до викладацької діяльності, наприклад, під час проходження асистентської практики. Ситуацію можна відкоригувати, використавши належним чином потенціал магістратури. На думку Н. Дем'яненко магістратура як рівень досить відкритий для всіх здатних її освоювати більш м'яко, природно регулює доступ і зарахування студентів (функція раціональної селективності). На етапі магістратури максимальною мірою досягається єдність академічних і ринкових характеристик вищої освіти, її відданість класичним цінностям і відкритість динамічним змінам (функція єдності, наступності й розвитку). Магістерський рівень дозволяє здійснити відтворення високоінтелектуальних

науково-дослідницьких кадрів і еліту професіоналів із високою міждисциплінарною культурою (відновлювальна функція) [4, с.51]. Магістерська підготовка суттєво більш індивідуалізована і поглиблена у порівнянні з бакалавріатом. Вона передбачає не лише синтез і поглиблення раніше набутих знань, але й можливість здійснювати індивідуальну освітньо-наукову програму, під час якої розриваються креативні і когнітивні здібності магістранта, у тому числі і педагогічні. Нагальне завдання – виявити ці здібності, і в цьому, насамперед, має бути зацікавлений сам вищий навчальний заклад. Провідні професори та доценти, вказує В. В. Пономаренко, не з'являються раптово, вони поступово виховуються зі студентів, аспірантів чи асистентів на кафедрах і в наукових лабораторіях. Безперервність цього процесу забезпечує високий рівень відповідальності повсякденної праці всього професорсько-викладацького складу університету [9, с.12].

Зважаючи на достатньо нетривалий термін навчання в магістратурі, зміст та методика підготовки фахівців – майбутніх педагогів потребують удосконалення, впровадження інноваційних технологій та реалізацію у навчально-виховному процесі акмесинергетичного підходу. Саме цей підхід передбачає відкритість навчально-виховного процесу, розвиток і застосування синергетичних уявлень про відкритість світу, цілісність та взаємозв'язок людини, природи і суспільства; постійний пошук та оновлення змісту освіти; зміну ролі викладача – перехід до спільних дій зі студентами у нових, нетривіальних ситуаціях, притаманних відкритому світу, що постійно змінюється. Для реалізації зазначених аспектів варто оптимізувати співвідношення практичної та теоретичної складових навчання магістрантів, вводити у навчально-виховний процес розв'язання педагогічних задач, моделювання педагогічних ситуацій, навчальні ділові ігри, ігрове проектування імітаційних вправ, тощо.

Відкриті педагогічні системи на основі синергетичних принципів мають властивість «вирощувати», «вибудовувати» в собі нові якості, у нашому випадку – це новий виток формування мотиваційної сфери майбутнього педагога. Мотивація на цьому ґрунті набуває особистісного смислу та значущості майбутньої педагогічної діяльності, сприяє перетворенню зовнішньо сформульованих цілей у внутрішні особистісні потреби та переконання.

До наступної педагогічної умови стимулювання мотиваційної справи майбутнього викладача вищої школи ми б віднесли реалізацію андрагогічної моделі організації навчання магістрів, тобто

такої організації спільної діяльності учня і викладача, при якій, як вказує С. О. Сисоєва, : а) учень – дорослий у силу об'єктивних факторів відіграє провідну роль в організації процесу навчання, визначаючи разом з викладачем всі навчальні параметри процесу навчання : цілі, зміст, форми, методи та засоби навчання; б) викладач виступає як консультант, експерт з технології навчання, надаючи дорослому – учню допомогу в організації процесу навчання [11, с.314]. Заснована на таких принципах андрагогічна модель надає магістрантові можливість активно впливати на зміст, форми і методи навчання, адаптувати навчальний процес до своїх індивідуальних потреб і особливостей; створює передумови для розвитку в студента самостійного, творчого і відповідального підходу до свого навчання, а отже сприяє його самопізнанню, саморозвитку, а відтак умотивовує готовність до подальшої педагогічної діяльності.

Одним із суттєвих стимулів формування мотиваційної сфери майбутнього викладача вищої школи є психологічна перебудова дій магістранта, його мислення і механізмів самореалізації. Як справедливо зауважує В. І. Рябченко, на широкий загаль, наші студенти не вмотивовані вимагати щось більше, ніж те, що пропонує в їхньому навчанні вищий навчальний заклад, і, тим паче, не прагнуть знати понад те, що вимагають від них викладачі. Адже основним механізмом, який здатний рухати вищу школу в режимі саморозвитку, є взаємодія викладача й студента за умови, що студент прагне до більшого, ніж пропонує й вимагає від нього викладач. Ця умова є актуальною саме для майбутнього викладача вищої школи, який має бути завжди на крок попереду, як людина, яка має вчити інших, а отже має вчитися і прагнути самовдосконалення протягом всього життя.

Висновок. Підводячи підсумки, ми робимо висновки, що формування мотиваційної сфери майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури набуває ефективності, якщо здійснюється відповідно до розроблених і обґрунтованих теоретико-методологічних засад, які розкривають напрями подолання протиріч в еволюції мотиваційної готовності до педагогічної діяльності магістрантів; враховує переваги навчання в магістратурі та реалізує андрагогічні принципи навчання магістрів. Психологічні аспекти усвідомлення майбутнім викладачем необхідності самоосвіти та саморозвитку умотивують подальшу професійну діяльність та розвинуть творчий потенціал майбутнього педагога.

Список використаних джерел:

1. Божович Л. И. Избранные психологические труды : Проблемы формирования личности/ Л. И. Божович. – М. : Международная пед. Академия, 1995. – 209с.
2. Виготский Л. С. Исторический смысл психологического кризиса/ Л. С. Виготский// Собр. соч. : в 6 т. – М. : Педагогика, 1982. – Т.1: Вопросы теории и истории педагогики. – с. 300.
3. Гребенюк О. С. Проблемы формирования мотивации учения и труда у учащихся профтехучилищ/ О. С. Гребенюк. – М. : Педагогика, 1985. – 151с.
4. Дем'яненко Наталія. Інноваційні підходи до підготовки педагогічних кадрів/ Наталія Дем'яненко// Педагогічні науки. – 2012. - №54. – с.46 – 54. (с.51).
5. Євтушенко Ю. О. Синергетична концепція сучасної освіти/ Ю. О. Євтушенко// Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011.-№8(219).4.1. – с.33-40.
6. Манько В. М. Ступенева підготовка інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва/ В. М. Манько, В. В. Іщенко : Моногр. – К. : Науково-методичний центр аграрної освіти, 2005. – 506с. (с.167).
7. Маркова А. К. Формирование мотивации учения : Книга для учителя/ А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990 – 192с.
8. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий/ К. К. Платонов. – М. : Высшая школа, 1981. – 175с.
9. Пономаренко Володимир. Проблеми підготовки наукових кадрів/ Володимир Пономаренко// Вища школа. – 2012. - №2. – с.7 – 19. (с.12).
10. Психологические основы формирования личности в педагогическом процессе : Пер. с нем. / Под ред. А. Коссаковски и др. – М. : Педагогика, 1981. – 224с.
11. Сисоєва С. О. Формування педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю: постановка проблеми і напрями її вирішення/ С. О. Сисоєва// Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. – К. : Педагогічна думка, 2009. – с. 310-321. (с.314).
12. Супрун М. В. Магістратура як форма підготовки високопрофесійних науково-педагогічних кадрів для ВНЗ України/ М. В. Супрун// Науковий вісник Волинського Національного університету імені Лесі Українки. – 2011. - №7. – с. 33-37 (с. 34-35).
13. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность/ Х. Хекхаузен : Пер. с нем. – СПб. : Питер; М. : Смысл, 2003. – 860с.

В статье раскрываются особенности astesynergetic подхода в формировании мотивационной сферы будущих учителей высшее учебное заведение во время изучения мастеров. Рассмотрены процесс мастеров мотивационная сфера стимуляции, педагогические условия, которые помогают это сделать. Рассмотрены преимущества мастеров программ в формировании

мотивированных студентов готовности к педагогической деятельности.

Мотивация, мотивационный поля, мастер учился, педагогическая деятельность, acmesynergetic подхода.

The article reveals peculiarities of acmesynergetic approach in motivational sphere forming of future higher educational institution teachers during masters studying. Examined the process of masters' motivation sphere stimulation, pedagogical conditions that help to do it. Examined the benefits of masters' programs in the formation of motivated students' readiness for pedagogical activity.

Motivation, motivational field, master studying, pedagogical activity, acmesynergetic approach.

УДК: 616-051:17

АНАЛІЗ ВИМОГ ДО МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ПОРТРЕТУ СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ

О.В. Голік, старший викладач кафедри іноземних мов Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця

У статті аналізується проблема морально-етичного виховання майбутнього лікаря, визначаються основні вимоги до морально-етичного портрету сучасного лікаря та підкреслюється важливість морально-етичних принципів в медичній практиці.

Морально-етичний портрет, любов до професії, відповідальність, спостережливість, мужність і рішучість, оптимізм, милосердя, гуманізм.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Обов'язок, совість, справедливість, любов до людини – етичні категорії, які в наш час потребують прискіпливої уваги під час навчання й виховання майбутніх лікарів. Ця необхідність визначається домінуванням серед сучасної молоді таких якостей як безсердечність, безвідповідальність, грубість та лінощі, які взагалі є несумісними з благородною професією лікаря. Для того, щоб досягти успіху в лікарській справі необхідно багато працювати не тільки над своїм професійним рівнем, але й докладати чимало зусиль для духовного розвитку своєї особистості. Не час диктує правила гри, а сама людина, у даному випадку фахівець медичної галузі, створює